

Sezon na kleszcze

Data aktualizacji
2026-08-04

Kleszcze to małe pajęczaki, które żywią się krwią zwierząt i ludzi. Wraz ze śliną mogą przenosić groźne dla człowieka patogeny i powodować rozwój tzw. chorób odkleszczowych. Najbardziej aktywne są od wiosny do wczesnej jesieni. Nie każdy kleszcz jest zarażony. Jednak trzeba zachować ostrożność i w razie choroby podjąć szybko leczenie.

Gdzie można je spotkać

Kleszcze lubią obrzeża polan, lasów i łąk. Kleszcze przebywają głównie wśród drzew liściastych, krzewów oraz na łąkach. Skupiska tworzą także wzdłuż ścieżek leśnych porośniętych traw i roślinnością. Coraz częściej spotkać je można w miejskich parkach, na skwerach, w przydomowych ogródkach, a nawet w piwnicach. Gromadzą się na dolnych powierzchniach liści i gałęzi. Wysokość, na której przebywają, zależy od stadium rozwojowego kleszcza. Im starszy osobnik, tym wyżej się wspina. Osobniki dorosłe zwykle żerują na wysokości ok. 1,5 m.

Jak zapobiec ukąszeniu

Nie dopuszczaj do kontaktu z kleszczami i do ukąszenia. Podczas spacerów w lesie, na łące i w parku:

- stosuj preparaty odstrasżające kleszcze
- chroń ciało – noś wysokie buty, długi rękaw i długie spodnie, nakrycie głowy
- zapewnij swoim zwierzętom środki ochrony przed kleszczami.

Bezpośrednio po powrocie do domu:

- obejrzyj dokładnie ciało, a zwłaszcza miejsca dobrze ukrwione, gdzie skóra jest najdelikatniejsza: okolice pach, pachwin, zgięcia za kolanami, miejsca intymne, fałdy skórne
- u dzieci sprawdź dokładnie głowę, okolice za uszami, linię włosów i szyję.
- wytrzep odzież – mogą na niej pozostać kleszcze, które Cię nie ukąsiły.

Gdy zobaczysz kleszcza na skórze

Kleszcza trzeba natychmiast usunąć ze skóry. Długość jego kontaktu z krwią człowieka zwiększa ryzyko zakażenia. Jak go prawidłowo usunąć?

- Kup w aptece narzędzia do usuwania kleszczy i weź je ze sobą na wycieczkę lub spacer. Możesz też wykorzystać pęsetę.
- Uchwyć kleszcza blisko skóry bez naciskania odwłoka i szybkim ruchem go wyciągnij. Zminimalizuj ryzyko nieprawidłowego usuwania kleszcza:
 - nie wyciągaj go palcami
 - nie rozgniataj, nie wyciskaj
 - nie wykręcaj

- nie smaruj tłustymi substancjami lub chemikaliami (np. kosmetykami do ciała, oliwą z oliwek)
- nie usuwaj igłą.
- Po usunięciu kleszcza umyj i zdezynfekuj skórę. Obserwuj miejsce po wkłuciu. Niektóre objawy zakażenia mogą się pojawiać nawet kilka tygodni po ukąszeniu.

Choroby odkleszczowe

Kleszcze mogą wywoływać groźne choroby zakaźne. W Polsce najczęstsze to: borelioza i kleszczowe zapalenie mózgu. Liczba osób zakażonych wzrasta z roku na rok. Nie lekceważ objawów, które mogą Cię niepokoić i zgłoś się do lekarza podstawowej opieki zdrowotnej.

Borelioza

To zakaźna choroba bakteryjna, która może rozwijać się w ukryciu miesiącami, a nawet latami. Pierwsze objawy występują w ciągu 1–6 tygodni od ugryzienia. Jak rozpoznać objawy boreliozy?

- Zwykle występuje reakcja alergiczna na ukąszenie kleszcza lub zmiana zapalna.
- U około połowy osób na skórze w tym czasie pojawia się tzw. rumień wędrujący, czyli niebolesny, okrągły lub owalny –pierścieniowaty rumień w kolorze czerwonym, który powiększa się, a potem zanika.
- Mogą wystąpić objawy grypopodobne, jak gorączka, zmęczenie, bóle głowy, uczucie rozbicia oraz senność i zaburzenia równowagi.

Ważne! Jeśli pojawi się rumień wędrujący i sam zniknie, nie oznacza to wyzdrowienia.

Kurację trzeba zacząć jak najszybciej. Nieleczona borelioza prowadzi do:

- wielu groźnych powikłań neurologicznych, jak np.: porażenie nerwu twarzowego, bóle korzeniowe (potocznie nazywane zapaleniem korzonków)
- zaburzeń rytmu serca
- chorób stawów.

Kleszczowe zapalenie mózgu

To ostra wirusowa choroba zakaźna, która atakuje ośrodkowy układ nerwowy – mózg, opony mózgowo-rdzeniowe. Występuje rzadziej niż borelioza, ale jest bardziej niebezpieczna. Objawy kleszczowego zapalenia mózgu pojawiają się w ciągu dwóch tygodni od zakażenia i mogą przebiegać w dwóch fazach.

Kleszczowe zapalenie mózgu (KZM) to ostra choroba wirusowa. Wirus KZM ma charakter neurotropowy – prowadzi do poważnych powikłań neurologicznych.

- Okres inkubacji – 7-14 dni.
- Najpierw nie ma objawów lub są podobne do grypy (gorączka, bóle głowy, bóle mięśni i stawów, nudności, nieżyt górnych dróg oddechowych).
- W przypadku gdy wirusy przedostaną się do ośrodkowego układu nerwowego, po krótkim okresie od ustąpienia tych objawów może się rozwinąć druga faza choroby i pojawiają się objawy, jak np.: wysoka gorączka, silne bóle głowy światłowstręt, sztywność karku, wymioty oraz zaburzenia równowagi i świadomości.

- Część osób po 7-14 dniach ma zajęty ośrodkowy układ nerwowy i może dojść do:
 - zapalenia rdzenia kręgowego
 - zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych
 - zapalenia mózgu i opon mózgowo-rdzeniowych.

Zgłaszane przypadki KZM wymagają hospitalizacji.

KZM może prowadzić do nieodwracalnych powikłań –zmian neurologicznych i psychiatrycznych. Ciężkie zachorowania dotyczą wszystkich grup wiekowych. Wysoki odsetek chorych na KZM wymaga długiego leczenia oraz rehabilitacji. W przypadku zajęcia ośrodkowego układu nerwowego u 35%–58% chorych z dochodzi do trwałych powikłań

Ważne! Nie ma skutecznego leku, który zwalcza infekcję wywołaną wirusem kleszczowego zapalenia mózgu. Przed zachorowaniem chroni jedynie szczepionka. Rozważ ją, jeśli ze względu na Twój zawód lub hobby często przebywasz w miejscach, gdzie występują dużo kleszczy.

Przeczytaj także

Zaszczep się przeciw kleszczowemu zapaleniu mózgu

Kleszcze przenoszą wiele chorób, ale poprzez szczepienie możesz zapobiec jednej z nich: kleszczowemu zapaleniu mózgu (KZM)

Użądlenia, ukąszenia i ukłucia owadów

Jak zareagować, gdy zbliża się do Ciebie osa, pszczoła lub szerszeń? Co zrobić, gdy dojdzie do użądlenia?

Kalendarze szczepień dla dorosłych

Choroby zakaźne są groźne w każdym wieku. Nie wszystkie szczepienia chronią przez całe życie, niektóre trzeba powtórzyć w dorosłości. Sprawdź, jakie szczepionki możesz przyjąć, jakie powtórzyć, a jakie są dla Ciebie wskazane